

AZ ÚT

Folyóirat a lelkipásztori és nevelői munka számára

Alapította:

RAVASZ LÁSZLÓ

SZERKESZTIK ÉS KIADJÁK:
DR. IMRE LAJOS   DR. TAVASZY SÁNDOR

XV. ÉVFOLYAM.

1933.

TARTALOMJEGYZÉK

Az Ige tükrében.

	Lap
Az arany gyertyatartó. (I. L.)	101
Az istentisztelet — Isten tisztelete. (H. J.)	133
Együtt nőni Isten igéjével. (H. J.)	149
„Jertek, menjünk az Úr hegyére!” (Nagy József)	101
„Jövök Uram! . . .” (Káli D)	37

Tudomány és Világnézet.

A protestánsizmus és a világnézet problémája. (T. S.) .	53
A protestáns történetírás válsága. (N. G.) 85, 103, 117, 135	
A vallásfilozófia lehetősége a theológiában. (Borbáth D.) 9, 24, 42	
Az egyház szociális programja. (Borbáth D.)	150
Homiletikai alapkérdések. (G. L.) .	6, 17, 38

Igehirdetés-kultusz.

„Liturgia Claudiopolitana.” (Dr. Incze Gábor)	139
---	-----

Vallásos nevelés.

A vasárnapi iskolai munka alapelvei. (I. L.) 45, 56, 69, 90, 106	
A konfirmációi előkészítés lehetőségei. (I. L.) .	157

Gyülekezeti munka.

Kálvin véleménye és hozzászólása az egyházfegyelmi tervezethez. (Nagy József)	121
---	-----

Egyházi Szemle.

A kolozsvári Theol. Fakultás tanári karának előterjesztése	142
A liturgiai reform bukása. (I. L.)	76
Utazás az egyházfegyelem körül. (I. L.)	51

Megbeszélés.

Az egyházfegyelem. (I. L.)	13
Hozzászólás a lelkészek önfegyelmezése kérdéséhez. (Káli D.)	161

Külmisszió.

A Külmisszió Barátai munkája. (H. J.)	110
---------------------------------------	-----

Irodalom.

Barth—Thurneysen—Brunner: Isten és a kenyér. (G. L.)	95
Dietz J. Fr.: Das Dorf als Erziehungsgemeinde. (I. L.)	50
Döbrössy L.: A török misszió története. (H. J.)	145
Draskóczy L.: Az eszkimók apostola. (H. J.)	100
Fekete József: A magyar népművelés körvonalai. (I. L.)	50
Frick M.: Reformierter Glaube. (I. L.)	144
Horváth Jenő: A misszió népe. (N. G.)	129
László Dezső: Akarom, tisztán lássatok: (M. N. O.) . . .	79
Makay M.: A gyak. keresztyénség világmozgalma. (I. L.)	116
Tavaszy S.: Református Dogmatika. (Dávid Gyula) .	28
Sohnrey H.: Wegweiser (I. L.) .	50
The Student World. (L. D.)	80
Vásárhelyi János: A család élete. (I. L.) .	67

Folyóiratok személye:

Hajnal. (H. J.)	99
Leife and Work. (H. J.)	66
Revue d'histoire et phil. rel. (Dr. Dávid György) . . 83,	131
Zwischen den Zeiten. (M. N. O.) .	146

AZ ÚT

Folyóirat a lelkipásztori és nevelői munka számára

Alapította

XV. ÉVFOLYAM

RAVASZ LÁSZLÓ

1933. I. SZÁM.

TARTALOM

Az Ige tükrében. „Jertek, menjünk az Úr hegyére!” Beköszöntő beszéd. (Nagy József.)

Tudomány és Világnézet. Homiletikai alapkérdések. (G. L.)

A vallásfilozófia lehetősége a teológiában. (Borbáth D.)

Megbeszélések. Az egyházfegyelem célja és az abban felmerülhető visszaélések. (I. L.)

SZERKESZTIK ÉS KIADJÁK
DR. IMRE LAJOS DR. TAVASZY SÁNDOR

Felölts szerkesztő: DR. IMRE LAJOS
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
új-Kolozsvár, C. Victoriei 38. Ref. Theologia

ELŐFIZETÉSI ÁRA
Egész évre 120 Lej
Egyes szám ára 12 Lej

Felhívás előfizetésre.

Ez évfolyam kezdetén ismét felkeressük olvasóinkat a lap támogatására vonatkozó kérésünkkel. Az a tiz esztendő, melyet Az Út újra való megindulása óta elföltött bizonyossága annak, hogy híven igyekeztek szolgálmi eredeti célját és feladatát, hűséges támogató barátja és munkatársa lenni a református lelkészeknek és nevelőknek. Ezt az utat akarjuk követni most is, mikor a mai idők zürzavarában egyrészt, de az ugyanakkor *felre nem ismerhető sóvárgásában az Isten Igéje által, segíteni akarunk azoknak, akik Isten Igéjét hirdetni vannak hivatva. Az a meggyőződésünk, hogy a református egyház munkája most vált igazán kritikusá, most van szükség még nagyobb erőfeszítésre, az alkalmak nagyobb felhasználására, több türelemre és hűségre. Az Út ebben a nehéz munkában nem fölösleges nagyképűséggel, hanem testveri segítséggel akar azok mellett állani, akik e felelősséget látják.*

Lapunk ez évben programjára tűzte azoknak az *alapkérdéseknek ismertetését, melyek az egyes theol. tudományágak körében ma új felfogásban lépnek elének. Az ígértetés, a vallásos nevelés, gyülekezeti munka rovataiban a munka vételeire nézve óhajt segítséget nyújtani, ez évben rendszeres feldolgozásokkal, míg az iródatom terén ismertetni óhajtja az újabb theol. iródatom termekent. Megmarad állandó, bár eddig nem sok eredményt mutató törekvésünk is, hogy a megbeszélések számára megnyissuk lapunk hasábjait.*

Tudjuk, hogy ma a lelkipásztorok olyan helyzetben vannak, mely nehezen enged meg számukra a magábanveve csekély előfizetési díj fedezését is. Mégis azt hisszük, hogy ez a nyomoruság egy kísértést is képezhet arra, hogy tudományos és lelki felkészülésünket elhanyagoljuk s ezért kérjük olvasóinkat, hogy ne tartsát felesleges kiadásnak azt, amit erre a célra kell fizetniök. Ezért a lap árát leszállítottuk, s most havi 1 (nyolc) terjedelemmel 120 leiben állapítottuk meg. Ismételtlen jelezzük, hogy ha előfizetőink a díjakat beküldnék, még alacsonyabb árát lehetne megszabni.

Kolozsvár 1933 január hó.

A KIADÓHIVATAL

Az Ige tükrében

„Jertek, menjünk az Úr hegyére!”

— Beköszöntő beszéd. —

„Lészen az utolsó időkben, hogy erősen fog állani az Úr házának hegye, hegyeknek felette és magasabb lesz a halmoknál és özönlenni fognak hozzá minden pogányok; és eljönnek sok népek, mondván: Jertek, menjünk fel az Úr hegyére, Jákób Istenének házához, hogy megtanítsa minket az Ő útaira és mi járjunk az Ő ösvényein, mert tanítás Sionból jő és Jeruzsálemből az Úrnak beszéde, ki ítéletet tesz a pogányok között és bíraskodik sok nép felett; és csinálnak fegyverekből kapákat és dárdáikból metszőkéseket és nép népre kardot nem emel és hadakozást többé nem tanul.” (Ézsaiás 2: 2–4.)

Utopia — mondja ez Igét hallva a ma embere és Genfre gondol.

Bizonyosság — mondja a keresztyén ember és az örökkévalóság jut eszébe.

S ebben a két szóban teljességgel el is mondott mindent magáról mind a kettő: a modern ember, a mai világ materialista embere legfeljebb „pjetiletkákat”, öt éves terveket kovácsolhat s ezekről sem állíthatja, hogy százszázalékosan keresztülvihetők; a keresztyén ember, abban a pillanatban, mihelyt öntudatosan mondja el: keresztyén vagyok, elindul hite mákat, holnapokat és holnaputánokat átlépő lépéseivel, hogy útját arrafelé vigye, ahol az uraknak Ura keresztje mögé huzódik, hogy Isten kegyelmének minden áldó súpára a hegyre sereglő pogányokra: emberekre, a megváltottakra hulljon.

Világképről *beszélni* olyan világban, ahol emberek s nem angyalok a vezetők és a tömegek, bizonyára utopia. Merőben ábránd. Semmi több és semmi más.

Világképről *hallgatni* olyan világban, ahol az emberek az istenembernek testvérei, bűn, szörnyű bűn lenne.

S ennél a paradoxonnál megáll az ember s vagy elindul az Úr hegyére, vagy örökre háttafordít a felfele vezető útnak.

Mert nem mindenek mennek az Úr hegyére. „*Sok népek*”, „*minden(féle) pogányok*”. Nem minden nép és nem minden pogány. Sokan.

Kik ezek? azok, akik hitük világánál meglátták az élet sötét útvesztőiben, hogy az örökkévalóság felé, *az Úr hegyére csak az Úr nyomában lehet haladni*: tehát *nem megkerülve* a Golgothát,

hanem felmenve oda keresztel a vállunkon. Az örökkévalóságba csak a Golgothán keresztül vezet az út.

Aki ezt megtapasztalta, aki *golgothai hittel* tud felelni az Úr megszólítására, annak nem szörnyűség lesz a kereszt, hanem élet-principium. Egyetlen feltétele az életnek. Nem annak, melyet a mai világ embere a születéstől a halálig tartónak vél, hanem annak, melynek csak néhány pillanata az a sok év, melyet itt földi relációk között, a világban eltölt. Szemünk, akár a kezdetre, akár a végre tekint, nem tudja átfurni a szörnyű távolságokat. Ez a mi végességünk jele. Legláthatóbb és legkétségbevonhatatlanabb jele.

Mert sem a bölcs, sem a zseni, sem a nép gyermeke, sem kékvértű utód nem tud itt tovább menni. Mert arról még senki sem tudott mondani semmit, hogy milyen az az Élet, mely ez élet után következik. Itt, ezen a ponton az emberi ész kimondja: nincs tovább.

Ez az első lépés a golgothai úton. Mert Isten azon a ponton vár az emberre, ahol az emberi ész azt mondja: nincs tovább. Amikor az emberi ész alászáll a maga alkotta poklokra és undorral, csömörrel és diadalmasan jut ki onnan, hogy soha többé ne fordítson hátat az Istenembernek, aki mindenkivel mindig szembejön. Mert Istenember.

De Testvérem azt mondhatnád, hogy Isten országából akkor ki vannak zárva a tudósok, az eszesek, a bölcssek. Hogy a tudás bűn. Hogy mindaz, amit a tudással kivívott az ember, pokol, amitől undorral kell elfordulnod. Hogy az Isten országába csak az együgyűek, olyanok jutnak, akiknek nincsenek problémáik, akik nem gondolkoznak, akik kritika nélkül fogadnak el mindeneket s akiknek egy-egy „élmény“, amikor *úgy gondolják*, hogy Istennel találkoztak, többet ér mindennél.

Pedig nem így van a dolog. Az Űristen világába nem a bölcsesség vagy butaság, nem az eszeség, vagy naivság szerint jut az ember.

Az Isten világába csak az jut, aki olyan örömmel tud oda vágyakozni, mint a *gyermek*.

Az Isten világába csak az a bölcs jut, aki belátja, hogy semmi az, amit tud az Isten tudásához képest. Hogy a bölcsesség nem öncél, hanem eszköz arra, hogy általa annál hatalmasabban és bizonyoságtevőbben tudjuk elmondani: *„Jertek, menjünk fel az Űr hegyére . . .“*

Mert mi az, amit az ember tud, még akkor is, ha föld gyomra, a sztratoszféra, csillagvilág, s a laboratóriumok világa minden titkát is tudja és uralkodik felette?: Láttál-e már Testvérem tengert, amint sziklára csap s vízleléből néhány cseppet a part homokjában felejt s e néhány csepp menten eltűnik a parti homokban? Látod, ilyen menten eltűnő néhány csepp az ember tudása az Isten tudásához képest. Ilyen semmiség. Mert az ember tudását megkötik a földi relációk, a teremtettség, a végesség, az Isten

Tudását semmi sem köti meg. Mert Ő teremti a tudást. Ő tudja, mit hoz a jövő. Az örökkévaló jövő.

Amikor a bölcs alázatos szívvel belátja ezt, megérti, hogy nem utopia, nem ábránd és nem lehetetlenség, hanem bizonyosság az, amit az Ige itt mond az utolsó időkről.

Amikor ide jut az ember, amikor a „teremtés koronája“ jelző nem gőg számára, hanem alázatos beleilleszkedés az isteni élet örökkévaló vérkeringésébe, a keresztyönörűsége lesz s a teher könnyű. Krisztust egy ember segítette a kereszthordozásban a Golgothán. Minket az Istenember segít. Az „ösvényein“ kell csak járjunk. De a teremtmény mindig szembeáll a teremtővel. Ebben van a tragikuma. Ezért van az, hogy alig talál visszhangra a világ-chaosba kiáltott isteni szót: „*Jertek, menjünk az Úr hegyére!*“ Ezért van az, hogy semmi a mai embernek az advent. Ezért van az, hogy szürke a Karácsonya, Nagypéntekje, Husvétje, Pünköstje, mert nem érzi, nem hallja Krisztus élete nagy lépéseinek dübörgő ritmusát. Nem érzi, hogy azok a lépések: az örökkévalóságból indultak el s oda tértek vissza. S céljuk nem az volt, hogy néhány pásztor meghatódjék, néhány asszony könnyet ejtsen, néhány tanítvány elkeseredjék, hogy háromezren megtérjenek, hanem az, hogy az egész világ, még a pogányok is megértsék a történelem feletti történelmi csodának értelmét s megtapasztalják örömét. Hogy minden nép, nemcsak „sok népek“ az Úr hegyének haladjon. Az emberi életnek nem az a célja, hogy hangulatokat teremtsen magának, hanem az, hogy szilárd talajt keressen, melyen megállhat. A technika nem ilyen talaj mindenféle vívmányával sem, mert ami ma „tökéletes“, holnap már ócska, nevetséges holmi, amit úgy megmosolyognak, mint ma Stefenson gőzmozdonyát. Az egyetlen ilyen szilárd talaj: az Úr hegye. Amely magasabb minden halmoknál. „*Mert amint magasabbak az egek a földnél, akképen magasabbak az én útaim útaitoknál, gondolataim gondolataitoknál!*“ (Ézs. 55. 9).

Az emberek csak hangulatból indulnak az Úr hegyére. Hogy úgy mondjam: *hitturisztikát üznek*. Nincs ennek az elindulásnak más indító oka, mint a hangulat. S ez a szörnyű benne. Mi emberek hangulatból csinálunk mindent. Nem öntudatosan. Csak épen, mert úgy jön hirtelen, hogy csináljuk. Hangulatból alakítunk férfiszövetségeket és leszünk tagjaivá. S ezzel a „grandiózus“ ténnyel mindenkinek elég tétéfett. Hangulat és szentimentalizmus minden női munkánk, melynek hátterében nem az önzetlen segítség, hanem asszonyi hiúság áll. S a fiatalok ilyen hangulatból üznek baloldalizmust. Mindez s minden, amit az ember tesz, hangulat. A mai ember még mindig nem ébredt rá arra, hogy az Isten mást kíván tőle, mint hangulatok sokaságát és sorozatát. Isten világbékét nem is remél az emberektől. De gyermekeitől elvárja, hogy *komolyan* vegyék az Ő ügyét és ne diszkreditálják azzal, hogy hangulat-ügyet csinálnak belőle. Nekünk egészen komolyan kell keresnünk az utat az Úr hegyére. *Ezen az úton nem a lelkipásztor jár előtünk,*

hanem Krisztus. S ezért kell mindenkinek a maga keresztyét hordoznia. Komolyan. Öntudatosan. Boldogan. *Királyi nyomban.*

Mert ebben van a mi kálvinizmusunk gyönyörűsége, hogy nem papi nyomokon, nem a pápai enciklikákkal tapétázott falak között, nem szektai miszticizmusban, hanem a Király után halad. A Király után, aki *„ítéletet tesz sok nép felett.“*

Azon a „helyen“, amelyet mi „Krisztusnak“ nevezünk, egy valóság fénye van, mely materiális világ megett áll. Ezen fény mögött örökkévaló fényforrás van. Krisztus ebben a világban a kiapadhatatlan fényesség forrása. A sötétségből bennünket világosságba menekítő szeretet. Nem frázis. Nem hangulat. Irrationális valóság, mely az engedelmes hit tulajdona. S ebben a Királyban nem csak az ítélete királyi. Hanem az különösen, hogy a szeretet majesztásában jelenik meg mindenki előtt, aki igaz lélekkel keresi. Mert Isten mindenkit keres. Ítéletes kegyelemmel keres. Isten országába hívja gyermekeit. Azokat, akik *Isten országról nem azt vallják, hogy képzelgés, hanem bizonyosak afelől, hogy az utolsó bizonyosság.*

S akik ezt vallják, azok a leszerelés kérdésénél nem „Genf“ receptjeire gondolnak, hanem azokra a „tanításokra“, melyek „Sionból“ jönnek: a lelki leszerelésre. Nem az akadályozza meg a világbéket, hogy a különféle nemzetek egyre másra gazdagítják a municiógyárosokat, nem az a baj, hogy igen sok a fegyver, nem is az a baj, hogy egyik nemzetnek több jut belőle, mint a másoknak, hanem az a mi nagy nyomoruságunk, hogy nem az önzés fegyvereit akarjuk leszerelni. Nem akarjuk eldobni a roszmájuság és irigység fegyvereit és az összetartás földjén kapát ragadnunk helyette. A magyar gőg dárdáit zudítjuk az ég felé, ahelyett, hogy a szeretet metszőkéseivel vágnók szerte azokat a kötelekeket, melyeket a buta nemzeti tradíció itt Erdély földjén is a népek közé kifeszített. Kardot emelünk egymás ellen mi felekezetek, a Biblia arra jó csak nekünk, hogy egymás fejéhez vágjuk, csak hadakozást tanulunk belőle, pedig a békesség könyve. Az ítéletes békesség van benne és szól belőle.

Hozzánk szól és napiparancsát minden nép és minden felekezet egyformán megtalálhatja benne. S ma ez az Ige utolsó izenete: az Úristen hadsereget toboroz, amelynek katonái feltétlenül teljesítik parancsait. E katonákat igazlelkűséggel övezi, az igazság mellvasába öltözteti, a békesség evangéliumának készségével saruzza fel, s a hitnek paizsát s a Lélek kardját adja kezükbe, az idvesség sisakját helyezi fejükre. Ezeket a katonákat különböző hadtestekbe csoportosítja. Az emberek ezeket a hadtesteket: felekezeteknek nevezik. S mindenkinek más és más feladatot ad, hogy így különböző utjain járva az isteni hadszíntérnek, együtt harcolják ki a nagy diadalmat a világ felett. Hogy engedelmeskedve az Istennek diadalt arathassanak önmaguk felett. Mert csak akkor lehet az ember számára az, ami az utolsó időkben léssen bizonyosság, ha

teljes engedelmességgel teljesíti a reábizottakat s lemond mindenféle egyéni vállalkozásairól és kezdeményezéseiről. Mi lenne ha a döntő ütközetben az egyik fegyvernemhez tartozó a másik fegyvernemhez tartozóra emelné fegyverét, ahelyett, hogy az ellenséget, az Isten ellenségét kényszerítené megadásra: az önzés fegyvereinek letételére? Az lenne, ami *ma valóban meg van*. Gyűlölettel állunk szemben egymással s nem vesszük észre, hogy a materialista világ kiábrándult azokból a papi szólamokból, szeretetfrázisokból, konvencionális hazudozásokból, amelyekkel eddig áltattuk és a tömeg felénk fordítja még egyszer kérlelhetetlenül kérdését: „*Hol van Isten? Lehet-e Isten templomaitokban, ha azok körül égig nő a nyomorúság?*” (Kutter.)

Utolsó pillanat talán a döntő csata előtt. Lehetetlenség, hogy az ember még egyszer annyira állattá legyen, hogy öklöt emeljen a golgotái kereszten szenvedőre. S ha ez megtörténhetik, akkor mi vagyunk a felelősek, akiket olyan sokszor hívott az Ige: „*Jertek menjünk fel az Úr hegyére!*”

Utolsó alkalom, amikor a világ még kérdez Isten után. Amikor még a tömegeknek is szívügyévé lehet. Minden népnek. Erre a kérdésre nekünk, az Ige hallgatóinak kell személy szerint megfelelnünk. S a hívás: „*Jertek menjünk fel az Úr hegyére*” nem csak egyeseket, hanem tömegeket kell megmozgasson. A Golgothára nem lehet magunkban bandukolnunk. Kollektív, tömeges özönlést vár az Isten. Mert az Isten ügye nem privát emberek privát ügye. Nem sajátítható ki szekták, felekezetek számára. Itt nincs személyi privilégium. Itt mindenkit hív az Ige, hogy „sokan” menjenek az Úr hegyére. Az Úr hegyére, mely az óta nyert *centrális jelentőséget* különösen, amidőn az „*utolsó idők*” első pillanata ott elkezdődött: amikor Krisztus kiszenvedett a Golgothán. Mert akkor érte el az emberi gonoszság a maximumát és akkor hajolt le legmélyebbre az isteni kegyelem.

Ezért utolsó lehetőség a talajkeresésre és talajtalálásra az Úr hegyére való haladásunk.

Ma kell elindulni! Holnap már késő lehet.

Nagy József.

Tudomány és Világnézet

Homiletikai alapkérdések.

A predikáció lényege.

A predikáció beszéd.

A predikáció beszéd, azaz a közlésnek ahhoz a fajtájához tartozik, amely élőszóval történik. A közlésnek ez a módja csak ott és akkor lehetséges, ahol és amikor a közlő és a közlést elfogadó közvetlen, személyes kapcsolatba jut egymással. A beszéd tehát két félnek: a szólónak és a hallgatónak személyes jelenlétét, találkozását tételezi fel. Csak ott és akkor beszéltek, ahol és amikor tudom, hogy van valaki, aki képes és kész meghallgatni. Beszéd és hallgatás szükségképpen összetartozik, mint ugyanannak az aktusnak két fele.

A beszéd, az élő szó a közlésnek legtermészetesebb, legközvetlenebb és leghatásosabb módja. Az írás útján való közlés csak kényszerű pótlék ott, ahol az élő szóval való közlés nem lehetséges, mert nincs, aki meghallgassa. A beszéd a közlésnek az eredeti, az ősi, éppen ezért *legtermészetesebb* módja.

És egyúttal a *legközvetlenebb* módja is. Míg az írásos közlés esetén mindig lehetséges és feltételezhető, hogy a közlemény nem jut el ahhoz, akinek szántam, az élő szóval való közléskor közvetlen bizonyosságom van arról, hogy közlésem célhoz jut, különben nem is szólnék. Ott van, előttem van a hallgató, olyan közelségben, hogy képes meghallani beszédemet. Nincs szükségem senkinek és semminek a közvetítésére.

A természetességgel és a közvetlenséggel függően, abból folyik, hogy a beszéd a közlésnek *leghatásosabb* módja. Általános tapasztalat az, hogy gondolatainkat, érzéseinket, akaratunkat írásban soha sem tudjuk olyan hathatósan közölni, mint élőszóval. Az írás, mint minden mesterkélt eszköz, nemcsak összeköt, hanem el is választ, mert a leggondosabban megfogalmazott írásbeli közlés is a félreértésnek és félremagyarázásnak összehasonlíthatatlanul több és nagyobb veszedelmét rejti magában, mint az élőszó. Szomorúan tapasztalhattuk ezt nem egyszer, amikor valamely kényes kérdést, éppen kényességére való tekintettel levél útján akartunk elintézni. Ennek magyarázata az, hogy az élőszóval való közlés közvetlenségénél, személyességénél fogva a szóló és a hallgató között egy olyan benső kontaktust hoz létre, amely nemcsak a szólót teszi képessé arra, hogy közvetlenül észreveggye azt a hatást, amelyet közlése a hallgatóra gyakorol, hanem a hallgatót is olyan

megfigyelésre, benyomások birtokába juttatja, amelyek segítségével a szavakban ki nem fejezett, talán ki nem is fejezhető, a szavak mögött rejtőző szándékról is bizonyosságot nyerhet. A szólónak és a hallgatónak ez az egymás lelkébe való betekintése kölcsönzi az élőszónak azt a csodálatos, mindnyájunk által tapasztalt hatalmat.

A predikációnak mivoltához elengedhetetlenül hozzátartozik az, hogy az élőszó, a beszéd eszköze útján történjék. Más közlési mód nem áll rendelkezésére. Ez a magyarázata annak, hogy nemcsak az olvasott, hanem a rádió útján hallgatott predikáció is erejéből, hathatóságából sokat veszít.

A predikáció beszéd. Ebből a tényből szükségképpen következik, hogy nem vonhatja ki magát azoknak a törvényeknek és követelményeknek a hatalma alól, amelyek a beszédre vonatkozólag általában fentállanak. Csak az az igehirdetés nevezhető predikációnak, amely a beszéd törvényeihez alkalmazkodik.

A predikáció kultikus beszéd.

A predikáció helye, ahol végbemegy, a gyülekezeti istentisztelet. Ez a tény formájára és tartalmára nézve olyan döntő jelentőségű, annyira hozzátartozik a predikáció lényegéhez, hogy *a predikáció névre kizárólag csak az a beszéd tarthat igényt, amely a gyülekezeti istentisztelet keretében mint az istentiszteletnek önálló és organikus alkotórésze hangzik el.*

Természetesen a predikációnak vannak egyéb kritériumai is. Az a körülmény, hogy valamely beszéd az istentisztelet keretében foglal helyet, még nem teszi azt a beszédet predikációvá. De másfelől az a megállapítás, hogy a predikáció katexokban kultikus beszéd,* éles határvonalat von a predikáció és a más hasonló tartalmú beszédek között. (Lásd 2. §.)

Ebből először az következik, hogy a predikáció *kizárólag keresztyén beszéd.* Más vallásos közösségekben, a pogány és zsidó vallásos közösségekben is szerephez jut az élőszó, de mégsem nevezhető az predikációnak. Mert a pogány és zsidó istentiszteleteken a beszéd csak kísérője a centrális kultikus cselekvénynek, a keresztyén istentiszteletben pedig nem mint kísérő, hanem mint önálló kultikus cselekmény talál helyet a beszéd.

Másodszor pedig az következik, hogy a predikáció specifikusan *protestáns keresztyén beszéd.* A misében is mint önálló alkotórész foglal helyet a predikáció, de a misének nem organikus része, hanem csak esetlegesen talál benne helyet, mint annak toldaléka. A mise akkor is teljes, akkor is befejezett egész, ha nincsen predikáció. Csak nálunk, protestánsoknál szerves és nélkülözhetetlen alkotó része az istentiszteletnek. Még a szimbolikus istentiszteleteinken is az Ige-és a hozzája fűződő beszéd az elsődleges, a

* Ravasz: I. m. 240. skv.

cselekmény, a szakramentum csak kiábrázolója, látható pecsétje annak, amit az Ige mond.

A predikáció tehát protestáns keresztyén kultikus beszéd.

A predikáció és a kultusz viszonya.

A homiletika az igehirdetésnek csak azzal a fajával foglalkozik, mely a gyülekezeti istentisztelet keretei között folyik le, mint annak szerves alkotó része. Ennélfogva a predikáció is az istentiszteletnek épen olyan alkotó része, mint a gyülekezeti ének vagy imádság. Ezt a tényt nem lehet eléggé hangsúlyozni, mert döntő következményekkel jár úgy az igehirdetés anyagának, mint formájának kérdésére nézve és egyuttal éles határvonalakkal elkülöníti a predikációt a más jellemű és tárgyú szónoklatoktól. Ezért döntő fontosságú annak kihangsúlyozása, hogy a predikáció istentiszteleti tényező, a predikáció is kultusz.

A kultusz az Istennel való személyes találkozás szent alkalmá. Két, egymástól összemérhetetlenül különböző, de egymással lényegileg mégis rokon tény: Isten és embernek személyes, közvetlen találkozása, érintkezése. Az istentisztelet a maga alkotó részeivel arra szolgál, hogy ez a találkozás a két fél között végre meheszen. Igazi istentisztelet tehát csak ott van, ahol ez a két fél: Isten és ember ténylegesen, személyesen jelen van és ezt a jelenléte cselekvőleg, aktíve megbizonyítja. Ennek a jelenlétnek kifejezésére szolgáló eszközök az istentisztelet alkotó részei, amelyek aszerint, hogy általuk Isten vagy ember nyilatkozik meg, két csoportra különböznek el: az isteni és emberi oldalra. A mi istentiszteletünkben az isteni oldalra tartozik: az abszolucio, az igeolvasás, predikáció és áldás, az emberi oldalhoz tartoznak: a bűnvallomás, az imádság, éneklés és hitvallás.

A predikáció tehát a kultusz isteni oldalához tartozik. Ennek megállapítása azonban még nem elegendő, tisztázni kell, hogy *milyen viszonyban áll a kultusz többi alkotó részeivel?* Két dologra kell itt figyelniünk. Az egyik az, hogy az istentisztelet egy zárt egység, ennélfogva alkotó részei nem esetlegesen, hanem szervesen függenek össze egymással. A másik pedig az, hogy a mi református istentiszteletünkben a predikáció a központi helyet foglalja el, mert az Ige, az isteni kijelentés az, amelynek segítségével Isten és ember találkozása lehetséges. Istennel csak az találkozhatik, aki veszi az Ő személyes megszólítását az Igében. Az első az isteni megszólítás, a második az emberi felelet. A prioritás tehát a predikációé, mert általa jön létre a gyülekezet, általa lesz a kultusz is. Ez nem jelenti azt, hogy az istentisztelet többi alkotó része felesleges. Mert úgy áll a dolog, hogy amiként nincs, nem lehet kultusz az Isten tényleges részvétele, az isteni megszólítás nélkül, épen úgy nincs kultusz az ember jelenléte, az embernek az isteni megszólításra adott felelete nélkül. Isten csak azokhoz jön el, akik reá várnak, azokhoz, akik felelnek az Ő hívására: Hallja a Te szolgád!

Ebből az következik, hogy az istentisztelet alkotórészei egyfelől a predikáció, mint középpont körül helyezkednek el, másfelől a predikációt, mint amellyel elválaszthatatlanul összekapcsolódtak, meghatározzák. A gyülekezeti ének, imádság, hitvallás, egyszóval az emberi oldal mind csak arra való, hogy az Ige elfogadására előkészítsenek és bennök hálás visszhangot adjunk az isteni üzenetre. Miként a kerék küllői az agyban, úgy találkoznak az istentisztelet alkotó részei össze és jutnak egymással vonatkozásba és jutnak egységre a központban álló predikációval való kapcsolatuk folytán. Hogy milyen énekeket válasszunk ki, milyen imádságokat mondjunk, azt a predikáció szabja meg, mert ahhoz kell hogy mindezek alkalmazkodjanak.

Bármilyen központi helyet foglaljon is el azonban a predikáció az istentiszteletekben, nem szabad felednünk, hogy ha a legfontosabb is, de csak egy alkotó része az istentiszteletnek. A többi részek sem feleslegesek és esetlegesek, ennél fogva figyelmen kívül nem hagyhatók. Nélkülök nemcsak hogy hiányos, hanem egyenesen lehetetlen az istentisztelet. Ha a gyülekezet nem énekel és nem imádkozik, ha nem készül fel az Ige fogadására és nem ujjong annak áldásai miatt, a predikáció lehet gyönyörű szónoklat, de nem igehirdetés. És az igehirdetés mindig olyan kell, hogy legyen, hogy beleilljék abba a felséges keretbe, melyet a gyülekezet vágyakozásából, áhítatából, Isten felé repeső örömeiből felfakadó ének és imádság ad.

G. L.

A vallásfilozófia lehetősége a teológiában.*

Annak a theologusnak, aki ma vallásfilozófiával akar foglalkozni, ezzel az egyesek előtt különösnek tetsző problémával kell mindenek előtt leszámolnia. Az után a megújulást, áldást hozó nagy vihar után, mely a mult években a theologia mezején végig tombolt, elpusztítva az ú. n. vallástudomány-theológiának sok nehéz erőfeszítéssel készített építményét — a vallásfilozófiára tekintve kérdésünk az, hogy van-e lehetősége, mert az a vallásfilozófia, melyet a vallástudomány-theologia fáradságos munkával épített, a vihar áldozata lett.

E felvetett kérdés fontosságának illusztrálására elég megemlítenem azt a tény, hogy mikor Erdélyben a dialektikai theologia első tudományos disputációjára került a sor 1930 tavaszán, a nagyenyedi konferencián — amint a hirdásokból értesültünk — e kérdés is vitatott, meglehetősen előtérben álló volt. Ez érthető is. A mult évtizedek theológiáját a vallásfilozófiai alapon felépülő theologiai munkásságnak nevezik. Az új theologia egyik jelentős megállapí-

---

* Theologiai m. tanári habilitáció alkalmával tartott próba-előadás.

tása az volt, hogy erre az alapra egyáltalán nincs szükség, sőt ezen az alapon nem is lehetséges theologia.

I. Hogyan jött létre a vallásfilozófia, mint modern theologiai tudomány és hogyan jutott el eme válságához, mely oly nagy, hogy az irodalma egészen megszűkölt?

Joh. Wendland szerint a vallásfilozófia eredetét a 16. és 17. századbeli vallásháborúk után ébredt ama meggyőződésnek köszönheti, hogy az egyes vallások felett van egy olyan közös tulajdon, melyben e vallások javai együtt vannak. A vallásfilozófia ezt az ideális vallást kereste.*

Mi e vallásfilozófia történetében két periodust különböztetünk meg. Az első kornak, mely Schleiermacherig tart vallásfilozófiája: *metafizikai* munkálkodás. Metafizikai uton igyekeznek különböző rendszerek felállítása közben a vallás javainak: Isten, lélek, halhatatlanság valóságát bizonyítani. E vallásfilozófiai munkálkodás, míg az ideális vallást akarta előtárni eredményként a vallás anyagát feldolgozó élettelen filozófiai rendszereket és hiábavaló bizonyításokat adott, melyeknek az élő vallással semmi közük nem volt. Így e munkálkodás a metafizikának hozott termést.

A XIX-ik században Schleiermacherrel jelenik meg a második típus. Ő félretéve a már Kant által is hiábavaló és célra nem vezethetőnek minősített erőlködést, lehetetlennek és szükségtelennek tartja azt, hogy a vallás tárgyainak valóságát az értelem előtt bizonyítsa, belátva azt, hogyha a vallás van, akkor a tárgyai is valóságok. A vallásfilozófia feladata most annak a *közös eredőnek* a keresése lesz, mely minden vallást létrehoz. Mi az, ami minden vallásban mint a vallás eredője, éltetője benne van? *Mi a vallás lényege?* Ez a modern vallásfilozófiai probléma. Vizsgálva az előtűnik levő empirikus vallásokat, ki kell mutatni a vallás lényegét.

Ezen az alapon részben az egyháztól független filozófusoknak, részben az egyház theologusainak nagy serege kezdett munkálkodni s nagy halmaza keletkezett a vallás lényegét kimutató elméleteknek. Minket a theologusok munkája érdekel. Erre pedig nagyon jól reá világít Joh. Wendlandnak a Religion in Geschichte u. Gegenwart I. kiadásában (1613-ban) a vallásfilozófiáról szóló fejtegetése.** Vallásfilozófiájuk tényleg azt tette, amit itt Wendland feladatul kijelöl.

Wendland szerint a vallásfilozófiának először is a *vallástörténet alapos ismeretében* kell gyökereznie. Egyes vallástípusokat egyéni forrástanulmány alapján ismernie kell. Össze kell állítania az összefüggéseket és az analógiákat.

A második út *pszichológiai kutatás*. A jelen és a múlt vallásos életét pszichológiailag kell vizsgálni. Így a vallásos élet lelki megnyilvánulásai lesznek ismereteseek.

* Religion in Geschichte u. Gegenwart lexikon I. köt. 2206.

** 2206.

Az összehasonlító históriai és a pszühológiai analízáló munka szükségszerűen vezet az *ismeretelméleti feladathoz*, melynek a vallásos magatartás lényegét, karakterisztikumát kell kimutatnia az embernek más életmegnyilvánulásaival (tudományos, művészi stb.) szemben s bebizonyítania azt, hogy a vallás az embernek természetes, szükségszerű tevékenysége.

Ezek után az a végső cél, mely a vallásfilozófiai munkálkodás előtt áll a vallás igazságának a kimutatása, vagyis az ideális normatív vallás megállapítása. Egyesek szerint e kérdés nem tartozik a vallásfilozófiába. A személyes hitnek kell ezt eldöntenie. Wendland szerint mégis ez a vallásfilozófia végső munkája. A vallásfilozófusnak is van ilyen személyes döntése, mely a história és az egyéni kutatás eredménye. E döntését bizonyítani kell azáltal, hogy más vallásokkal összevetve kimutatja sajátjának igazságát, ideális és normatív jellegét. Hogyan lehetséges ez? Egy út erre a kijelentés általi bizonyítás. Mindenki azt állítja, hogy saját vallása isteni kijelentésen áll, ezért az igaz vallás, míg a többi emberi találmány. Wendland szerint ez az út nem járható, amikor ma látjuk, hogy a keresztyénség kijelentése fokozatosan kifejlődött kijelentés. Wendland útja az, hogy a kijelentés fokozatokat elismerve, vizsgáljuk azokat a *hatásokat*, melyeket e fokozatok kiváltaknak s e hatások alapján látjuk meg, hogy melyik az igazi vallás. Négy szempont dönt e vizsgálatnál: 1. az etikai: melyik vallás az, amelyik a legtisztább erkölcsiséggel párosul?; 2. a vallási: mennyiben tud ez a vallás az élet szenvedései és terhei felett urrá lenni; 3. a történetfilozófiai: ad-e pozitív célt az ember és a világ számára?; 4. a metafizikai: képes-e egy olyan hittant kiépíteni, mely nem áll ellentétben a modern világismerettel, sőt a nagy kérdéseket a lét alapjával és céljával összhangban oldja meg.

Ezt a Wendland által vázolt feladatot töltötte be hiven a vallásfilozófia. Az összehasonlító históriai, analízáló pszühológiai és ismeretelméleti uton kimutatta a vallásos magatartás karakterét, a vallás lényegét és az ideális, normatív vallást. A sok vallást egymás mellé állítva a felállított mércén megmérve úgy találta, hogy a keresztyénség az, amelyik az ideális vallás követelményeinek megfelel.

Ez a vallásfilozófia a múlt teológiának, a vallástudománynak szükséges, nagyon fontos része volt. Annak a teológiának, mely azt állította magáról, hogy *módszerében történeti, lélektani és filozófiai tudományok eszközával dolgozó oly tudomány, melynek tárgya a vallás ténye; az emberi szellem vallásos élete*, feltétlenül szüksége volt egy ilyen alapvető filozófiai tudományra, mely az emberi szellem életében azt a speciális helyet, mely a vallásé megjelölje s ennek más helyekkel (tudomány, művészet stb.) való viszonyát, kapcsolatát kimutassa.

Mindnyájunk előtt ismeretes, hogy a múlt évtizedben ezt a teológiát, — mely a modern természettudományos gondolkodás-

móddal megalkuva, a vallásos embert vizsgálta s így a történelmi, pszichológiai és filozófiai munkában elveszve, elhagyta a teológiai feladatot — hogyan váltotta fel, az egyházzal szerves kapcsolatban élő, a kijelentés teológiája.

Abban a pillanatban, amikor a theologia elindult azon az úton, melyet Karl Barth „Das Wort Gottes als Aufgabe der Theologie” c. értekezésében lefektetett, az előbb vázolt vallásfilozófiára nem volt szükség.

A theologusnak éppen, mint a lelkipásztornak, Istenről kell beszélnie. Ez a summája Barth értekezésének. Egyedül az ad létjogosultságot nekünk, hogy annak az embernek, aki tehetetlenül kiált váltság után, bizonyosságot tegyünk arról, aki megválthatja őt.

„Mi nem tudunk Istenről beszélni.” írja Barth tovább haladva. Istenről beszélni a szó igazi értelmében annyi, mint Isten Igéjét szólani, azt az Igét, mely egyedül csak Istentől jöhet.

„A theologia tárgya Istennek önmagáról szóló kijelentése úgy, amint az tulajdon Igéjében és Igéjén át hangzik.”**

Egy hely van, ahol Istennek ez a szava, Igéje hangzik, ahol Ő kijelentette magát: Jézus Krisztus. Jézus Krisztusban mondta meg Isten, hogy ki Ő. Itt van az Ő Igéje. Ez az Ige az a felelet, mely Barth szavával szólva „oly valóságos transcendenciát bír, hogy képes az immanencia rejtélyét megszüntetni”.***

Istennek ez az Igéje ma a Szentírásban van. Ezért a Szentírás és nem a vallásfilozófiai munkálkodás képezi a teológiai munka alapját.

A theologia tárgyát, alapját így látva, feladata „Isten Igéje igazságáról bizonyosságot tenni, módszeres, tudományos formában.”****

A theologus tehát nem megy ki történelmi, pszichológiai és filozófiai fegyverekkel arra a nagy empirikus mezőre, melyet vallásnak neveznek, hanem egy pontra irányítja alázatos tekintetét: Jézus Krisztusra, a Róla szóló kanonikus bizonyágtételre s igyekszik Istenről az Igéből kicsendülő igazságról bizonyosságot tenni módszeres tudományos formában.

Borbáth D.

(Folytatjuk.)

* „Das Wort Gottes und die Theologie” kötet, 156 oldal. München 1929-es kiadás.

** Dr. Tavaszy S.: Ref. Dogmatika. Kolozsvár, 1932 2 oldal.

*** l. m. 166 oldal.

**** Dr. Tavaszy: l. m. 3.

Az egyházfegyelem célja s az ebben felmerülhető visszaélések.

Az egyházfegyelem kérdése az utóbbi években még élesebben lépett előtérbe s most úgy látszik, hogy maguk a gyülekezetek is mind erőteljesebben követelik, a lekipásztorok pedig az egyház-élete és jövődjé egyik nélkülözhetetlen feltételének tekintik. Két pontban szükséges meglátni azonban azt, hogy az egyházfegyelem mit jelent az egyház életére nézve és mit reménylhetünk tőle.

1. Tisztában kell lenni vele, hogy az egyházfegyelem tulajdonképpen nem valami önmagában ható és minden bajt és nehézséget orvosló varázsszer, mellyel egyszerre egy csapásra meg lehet gyógyítani egyházi életünk minden sebet és fájdalmát. Az egyházfegyelem az egyház lényegéből származik, hozzátartozik azon jegyekhez, melyeket a reformátorok az igazi egyház jellemvonásai gyanánt ismertek fel és hangoztattak. Minden igazi egyházat jellemez az Ige tiszta hirdetése, a sákramentumok helyes kiszolgáltatása és a ker. egyházi fegyelem. Megegyeznek a reformátorok abban is, hogy lehet olyan egyház, melyben e három jegy közül valamelyik tökéletlenül van meg, mégis, ha ezt magára nézve az egyház elismeri, nem zárható ki az igazi egyházak sorából s része van a láthatatlan egyházban. Ebből azonban következik az is, hogy az egyház-átalakulását, élete, hite és munkája evangéliumibbá, Ige-szerintibbé válását nem ezek a jegyek produkálják, azaz nem szabad azt várnunk, hogy az igazi egyház jegyeinek valamilyen erőszakos kényszerű bevezetésével, az egyházra való ráerőszakolásával az egyház megelevenedik. *Az egyház hitének, életének és munkájának javulását az egyház megtérése, bűnei megismerése, és nem bizonyos intézkedések hozzák létre.* Természetes, hogy ehhez a megtéréshez az Ige tiszta hirdetése, a sákramentumok helyes kiszolgáltatása és az egyházi fegyelem hozzátartozik, de mégsem szabad ezekben, mint külső eszközökben hinni és ezektől várni az egyház megújulását. *Semmit sem érnek ezek, ha nem következményei annak, hogy az egyház igazán Istenhez akar térni és Isten akaratát igyekszik komolyan szolgálni.* Ezt a szempontot szem előtt kell tartani minden olyan véleménnyel szemben, mely az egyházi fegyelemtől csodadolgokat, az egész egyháznak egy csapásra való megújulását várja. Ebbe a hibába már többször beleestünk s még többször fenyegetett bennünket. Egy évtizeddel ezelőtt sokan hitték azt, hogy a belmisszió az a varázsszer, melytől mindent lehet várni, míg a belmisszió ezek számára jelszóvá vált, mely lassanként

kiürült. Óvakodnunk kell tehát itt is a bálványimádástól, vagyis attól, hogy azokat az eszközöket, melyek által Isten dolgozik a maga Egyházában, azonosítsuk a munkát végző Szentlélek erejével.

2. Ebből következik a másik, ami különösen a lelkészek számára tartalmaz figyelmeztetést. Vannak lelkipásztorok, akik, látva az egyház mai súlyos helyzetét, azt reménylik, hogy az egyházfegyelem arra való, hogy az egyházból minden ellenkezést, minden, most a munkát olyan sok helyen meggátló gonosz indulatot, egyháziatlanságot, hitetlenséget, azonnal kiírt és az egyházi fegyelem bevezetése után záros határidő múlva ők egy boldog, engedelmes, hithű, az egyházi hozzájárulást örömmel fizető gyülekezetben fognak élni. Ez ismét egy tévedésen alapszik, mikor az egyházfegyelmet akár úgy nézzük, hogy az magáról megjavítja az embereket, akár úgy, hogy az valami rendőri tevékenység lesz az egyházban, mely az engedetleneket azonnal lokalizálja, az egyházat tőlük megtisztítja. Itt pedig az a tévedés áll fenn, mely nem tesz különbséget a polgári rendfenntartás és az egyházi fegyelem között, holott ez a kettő két egészen különböző célú és működési tevékenység. *Az egyházi fegyelmezés sohasem vesziheti el lelki jellegét, sohasem lehet más, mint az Ige hirdetésének egyik módja.*

Erre vonatkozólag lássuk meg, hogyan gondolkozott a Heidelbergi Káté egyik készítője, Ursinus Zakariás, aki a Heidelbergi Káté magyarázatában felteszi ezen cikk élén álló kérdést az egyh. fegyelem céljáról és azon visszaélésekről, melyeket ebben ki kell kerülni.

„Krisztus adta a maga Egyházának az excommunicatio hatalmát, nem a bűnös megsemmisítésére, aki excommunicaltatik, hanem annak építésére és üdvösségére. Amiért is a fegyelem célja nem az, hogy a lelkipásztor szuverénitását és zsarnokságát alapozza meg: A pogányokon uralkodnak az ő királyaik . . . de ti nem úgy. Főképen és elsősorban a lelkipásztoroknak kell ezen fegyelem alá vetve lenniök s mintegy zabola, különösképen tartja őket hivatásuk határain belül, mert a kulcsok hatalma nem a lelkipásztorhoz, hanem az egész egyházhoz tartozik. Még kevésbé célja az egyházi fegyelemnek, hogy a nyomorult bűnösöket azzal gyötörjük, elnyomjuk és kétségbeesésbe üzzük. Ezek azon rágalmak, melyeket az egyházi fegyelem ellenségei terjesztenek. Hanem az igazi cél az, melyet az apostol előad és megmutat a következőkben: 1. Hogy a lázongót ezzel az eszközzel megszégyenítsük és megfélemlítsük, hogy így meggondolja magát és bűneit megbánja: Átadjuk az ilyet a sátánnak, a testnek veszedelmére, hogy a lélek megtartassék az Úr Jézusnak ama napján. (I. Kor. 5 : 5.) 2. Hogy más keresztyének a gonoszok példája és az azokkal való társalkodás alatt meg ne romoljanak. Mert egy beteg juh, ha nem gyógyítják és el nem rekesztik, megfertőzi a többi is és egy kis kovász megerjeszti az egész tésztát. Nem jó a ti dicsekedésetek. Avagy nem tudjátok-e, hogy egy kicsiny kovász az egész tésztát megposhasztja. (I. Kor. 5 : 6.) 3. Hogy másokban

a vétkezésre való félelem felébredjen. A vétkeket mindenk előtt fedd meg, hogy a többiek is megfélemljenek. (I. Tim. 5:20.)
4. Hogy az egyház ne szégyenkezzék a botrányok miatt, hogy kikérüljük a Sákramentumok meggyalázását s Istennek e miatti haragját. Tisztsíátok el azért a régi kovászt és legyetek új tész-tává, aminthogy kovász nélkül valók vagytok, mert hiszen a mi húsvéti bárányunk, a Krisztus, megáldoztatott érettünk. (I. Kor. 5:7). Ezek az egyházi fegyelem vagy excommunicatio céljai és annak helyes használata.

Azok a visszaélések, melyeket az excomunicational kerülni kell, a következők: 1. Hogy a figyelmeztetés fokozatai el ne hanyagoltassanak s hogy ne kezdjük ezt fonákul a végén, hanem az elején. Először tehát történjék meg a magános figyelmeztetés s aki vétkezett, azt figyelmeztessük szelíden és udvariasan, a figyelmeztetés legyen vétkének az Isten Igéje útján való felmutatása és megfeddése s figyelmeztetés arra, hogy javuljon meg. 2. Legyen az egyházi fegyelem olyan, amilyennek kell, azaz az Isten Igéje szerinti, a testvéri szeretetünk megmutatásával s azzal a vággyal, hogy megnyerjük azokat, akik vétkeztek s legyen ez az ő üdvösségükre. Mert Isten nem a más, hanem a sajátmaga ítéletét akarja végrehajtani; ezért a tévedő atyafit nem kell azonnal úgy tekinteni, mint aki az Egyház ellensége, vagy attól elidegenedett, hanem figyelmeztetni, mint testvért, az apostol szavai szerint: De ne tartsátok ellenségnek, hanem intsétek, mint atyafit. (II. Thess 3:15). 3. Történjék a fegyelmezés igazságos, súlyos és szükséges esetekben s nem hamis, kétséges és jelentéktelen kérdésekben. Nem lehet minden gyanúra excomunicálni valakit, csak sürgős szükség esetén, mint az orvosok, akik csak akkor vágnak, ha a kényszerűség parancsolja. Ez a kényszerűség pedig akkor áll fenn, ha a véték a hit alapja ellen, vagy nyilvános gonosztétel esetén makacsul fentartatik s az egész gyülekezetet vagy annak egy részét veszélyezteti. 4. Az okot a presbiterek nagy körültekintéssel mérlegetik, a határozatot az egész egyház hagyja helyben, mert nem történhetik az bárkinek magánembernek tekintélyére, vagy csak a lelkipásztor szavára. Mert ezt a hatalmat Krisztus nem némelyeknek, vagy csak lelkipásztornak adta (bár a végrehajtása kevesek vagy csak a lelkipásztor által történik is), hanem az egész egyháznak. Ha azokra nem hallgat, mondd meg a gyülekezetnek. A pogányokon uralkodnak az ő királyaik, de ti nem úgy. (Máté 18:17, Lukács 22:25, 26.) Amiért is az Egyház beleegyezése és határozata szükséges. a) Először, mert az Isten határozottan parancsolja. b) Másodszor, hogy senkin igazságtalan sérelem ne essék. c) Harmadszor, hogy az eljárás hatékonyabb legyen. d) Negyedszer, hogy az egyházi lelkipásztori szolgálat ne fajuljon el oligarchiává vagy egyesek pápista uralmává. e) Ötödször, hogy a lázgó személy kárhóztatása még igazságosabb legyen. Az utolsó visszaélés, melyet az excomunicatióban ki kell kerülni. 5. Hogy

ne ápoljunk semmiféle szakadást, se ne adjunk alkalmat botrán-
kózásra és vétékre az Egyházban, amiáltal a kegyesek sokféle
változatosságot látnak maguk között, a nagyobb vétkek egymást
követik és az Egyház megoszlik. Ha a lelkipásztor ilyen bajokat
lát, vagy ilyenektől fél, ne engedje elharapózni őket, hanem intse
mind magánosan, mind nyilvánosan. Ha ez nem használ, akkor
kell a kizáráshoz fordulni, mert „Boldogok, akik éheznek és szomjú-
hozzák az igazságot, mert Ők megelégtettek, mások pedig ma-
kacsságuk büntetését nyerik.“

I. L.

MEGJELENT!

VALLÁSOS MŰDALOK

művészi jellegű gyűjteményének első sorozata.

Tartalmaz tizenegy egyházi éneket, solo és duettre, mindenik énekhez zongorakiséret is van adva, mely harmóniumon vagy orgonán is lejátszható.

Előjegyzési ára portómentes küldéssel 60 — Lei

Itt az Isten köztünk

Bibliaolvasó kalauz az 1933 év minden napjára naptárral

Ára 18 lei.

Erdélyi Református Naptár

1933-ra.

Ára 20 lei.

Megrendelhető az „IFJU ERDÉLY” kiadóhivatalában

Cluj-Kolozsvár Ref. Theologia.

Ifjúságunknak :

Ifjú Erdély

Keresztyén ifjúsági lap.

Főszerkesztő:

DR. IMRE LAJOS.

Felelős szerkesztő

NAGY JÓZSEF

Megjelenik havonként,
12 szám 20 oldalon.

Előfizetési ára évi 100 lei.

Megrendelhetők a kiadóhivatalban.

Kérjen mutatványszámot!

Gyermekeinknek

Az én kicsinyeim

Keresztyén gyermekújság.

Megújított alakban, na-
gyobb terjedelemben.

Szerkeszti:

DR. GÖNCZY LAJOS.

Megjelenik havonta.

Egy évre 20— lei.

Kálvinista Világ

Az öntudatos református
világiak lapja.

Megjelenik havonta kétszer
magnagyobbított alakban és 8
nagy oldal terjedelemben.

Szerkeszti

DR. TAVASZY SÁNDOR.

Egy évre 100— lei

Lapunk kiadóhivatalában
megrendelhető.

Kérjen mutatványszámot!!!

Református Család

Az erdélyi ref. egyházkerület
Nőszövetsége lapja.

Megjelenik minden második
vasárnap, egy szám 12 oldal
terjedelemben.

Szerkesztik:

MAKSAY ALBERT

PILDER MÁRIA.

Egy évre 80— lei

Kiadóhivatal Cluj Kolozsvár
Str. Kogălniceanu (Farkas-utca) 2.

Kérjen mutatványszámot!